

**Výroční zpráva o činnosti České národopisné
společnosti, z. s.,
za rok 2020**

Zpracoval a předkládá PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D.,
předseda ČNS, z. s.

Praha 2021

Úvod

Česká národopisná společnost, z. s. (dále ČNS), jež přímo navazuje na Národopisnou společnost československou založenou v roce 1895, si udržuje svou přirozenou roli vrcholného profesního sdružení českých etnologů a etnoložek i v 21. století. Soupis jednotlivých aktivit vykonaných v průběhu kalendářního roku 2020 dokládá, že ČNS plnila i v tomto roce aktuální úkoly a požadavky vycházející z jejího dominantního postavení v rámci oboru etnologie.

Výroční zpráva je rozdělena do tematických kapitol podle jednotlivých oblastí činnosti ČNS (Činnost exekutivy ČNS – Hlavní výbor ČNS, Členská základna, Publikační aktivity, Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc., Webové stránky, Anketa ČNS, Studentská cena ČNS, Dopisovatelé, Ekonomická agenda a grantové projekty, Semináře a konference, Mezinárodní spolupráce a spolupráce s UNESCO) a shrnuje nejdůležitější informace o aktivitách ČNS a dosažených výsledcích v roce 2020. Zvláštní pozornost je věnována volebnímu Valnému shromáždění ČNS a související konferenci *Etnologie mezi vědou a politikou: Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti*, které byly pro ČNS v roce 2020 nejdůležitějšími událostmi, jak z hlediska institucionálních tak odborných aktivit.

Poděkování patří všem členkám a členům Hlavního výboru ČNS, kteří se v roce 2020 podíleli na činnosti společnosti a přispěli tak významnou měrou k plnění úkolů, které si ČNS každoročně klade a které vycházejí z jejich stanov. Činnost ČNS byla v roce 2020 ovlivněna pandemií Covid-19, nicméně přes řadu nepříznivých okolností ČNS pokračovala ve svých aktivitách, z nichž řadu se podařilo realizovat v původně plánovaném rozsahu a to vč. volebního Valného shromáždění ČNS, které proběhlo v září 2020.

Činnost exekutivy ČNS – Hlavní výbor ČNS

Hlavní výbor ČNS (HV) je po Valném shromáždění druhým nejvyšším orgánem České národopisné společnosti, z. s., a řídí její činnost v období mezi Valnými shromážděními, která se konají vždy jednou za tři roky. Od Valného shromáždění ČNS v září 2017 do Valného shromáždění v září 2020 tvořili HV ČNS tyto členové: Mgr. Jana NOSKOVÁ, Ph.D. (předsedkyně ČNS), PhDr. Jan BLAHUŠEK, Ph.D. (místopředseda), PhDr. Zuzana ČERMÁKOVÁ, Ph.D. (vědecká tajemnice), PhDr. Jana POSPÍŠILOVÁ, Ph.D. (pokladní), PhDr. Petr JANEČEK, Ph.D., PhDr. Eva KUMINKOVÁ, Ph.D. (pověřenec pro zahraniční

kontakty), PhDr. Roman MALACH, Ph.D. (pověřenec pro kontakt s dopisovateli), PhDr. Martin NOVOTNÝ, Ph.D., a PhDr. Jiří WOITSCH, Ph.D.

Na Valném shromáždění v září 2020 byl zvolen HV ČNS ve složení: PhDr. Jiří WOITSCH, Ph.D. (předseda ČNS), PhDr. Eva KUMINKOVÁ, Ph.D. (místopředsedkyně, pověřenec pro zahraniční kontakty), PhDr. Zuzana ČERMÁKOVÁ, Ph.D. (vědecká tajemnice), PhDr. Jana POSPÍŠILOVÁ, Ph.D. (pokladní), Mgr. Marta KONDROVÁ (pověřena agendou GDPR), PhDr. Roman MALACH, Ph.D. (pověřen agendou digitalizace a pasportizace dotazníků), PhDr. Martin NOVOTNÝ, Ph.D. (pověřen správou webových stránek ČNS), PhDr. Jana POLÁKOVÁ, Ph.D. (pověřena agendou spolupráce s dopisovateli), Mgr. Aleš SMRČKA, Ph.D.

HV ČNS se v roce 2020 sešel na pěti jednáních: 24. března 2020 (videokonference), 17. června 2020 v Hornickém muzeu v Příbrami-Březových Horách, 14. září 2020 v Hornickém muzeu v Příbrami-Březových Horách, 15. září 2020 v Hornickém muzeu v Příbrami-Březových Horách a konečně 11. prosince 2020 v Etnologickém ústavu AV ČR, v. v. i., detašované pracoviště Brno.

HV na svých jednáních řešil důležité otázky a problémy spjaté s činností ČNS, přičemž o své činnosti a rozhodnutích informoval členy ČNS v rámci pravidelně vydávaného *Zpravodaje České národopisné společnosti*, který je zveřejňován mj. na webových stránkách ČNS (viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>) a rozesílán členům e-mailovou poštou. Kromě hlasování členů HV během pravidelných jednání hlasovali jeho členové během roku 2020 též per rollam – tento způsob hlasování představuje důležitý prostředek sloužící k zabezpečení větší flexibility v rozhodování HV o důležitých otázkách v mezidobí mezi pravidelnými jednáními HV. S ohledem na závažnou epidemickou situaci a vyhlášený nouzový stav proběhlo jednání HV ČNS 24. března 2020 pomocí videokonference a Valným shromážděním ČNS byly odpovídajícím způsobem upraveny i Stanovy ČNS, které nyní umožňují účastna jednání HV ČNS prostřednictvím dálkového přístupu i za běžných okolností.

Česká národopisná společnost, z. s., pokračovala, zastupována členy HV, ve spolupráci s *Radou vědeckých společností České republiky*. O své činnosti v roce 2019 informovala tuto instituci v lednu 2020 předsedkyně ČNS Jana Nosková pomocí pravidelné Roční zprávy o činnosti vědecké společnosti – zpráva obsahovala informace o 19 výstupech. O činnosti v roce 2020 pak byla Rada vědeckých společností ČR informována Roční zprávou v lednu 2021 – tato zpráva obsahovala informace o 18 výstupech, což dokládá, že ČNS kontinuálně vykazuje vysoký počet

odborných aktivit a dokázala své aktivity vykonávat i v době zhoršené epidemické situace. Plenární zasedání Rady vědeckých společností ČR se s ohledem na pandemii v roce 2020 neuskutečnilo a bylo nahrazeno per rollam jednáním a posléze i online Plenárním zasedáním dne 24. února 2021. V souhrnné zprávě o činnosti Rady vědeckých společností za léta 2019 a 2020 byla zmíněna konference ČNS *Etnologie mezi vědou a politikou: Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti* jako příklad mezinárodní akce, kterou se v roce 2020 podařilo zorganizovat i na nepříznivých vnějších okolnostech.

Česká národopisná společnost, z. s., a HV ČNS průběžně řešily během roku 2020 úkoly, které souvisely s postavením ČNS v rámci odborných společností v České republice a s její expertní funkcí.

Valné shromáždění a konference ČNS

V souladu s příslušnou legislativou a Stanovami ČNS proběhlo dne 15. 9. 2021 v Příbrami pravidelné Valné shromáždění (VS) ČNS. VS se zúčastnilo 41 členů ČNS a zástupci kolektivních členů ČNS, kvůli epidemické situaci nemohli osobně dorazit pozvaní čestní hosté a zástupci sesterských společností ze Slovenska a Polska.

Hlavní část programu VS byla zahájena předáním diplomů přítomným výhercům Ankety ČNS. Poté následovaly zprávy o činnosti ČNS v letech 2017–2020, tedy od posledního VS, které se konalo v září 2017 ve Znojmě. Hlavní zprávu o činnosti ČNS přednesla předsedkyně ČNS Mgr. Jana Nosková, Ph.D. O finančním hospodaření informovala PhDr. Jana Pospíšilová, Ph.D. Zprávu revizní komise přednesl PhDr. Roman Doušek, Ph.D. Spolupráci s dopisovateli zhodnotil PhDr. Roman Malach, Ph.D. O zahraniční spolupráci informovala PhDr. Eva Kuminková, Ph.D. Dění v redakci a při vydávání Národopisného věstníku shrnul doc. PhDr. Miroslav Válka, Ph.D. O výsledcích Ankety ČNS i Studentské ceně ČNS informovala PhDr. Zuzana Čermáková, Ph.D. Činnost Komise představil Roman Tykal a za Mgr. Gabrielu Směřičkovou kolegyně Mgr. Marta Kondrová. Události ve spolkovém archivu za poslední tři roky shrnula prom. historička Helena Šenfěldová. Informace o projektu bibliografie národopisných časopisů zaslala PhDr. Jiřina Veselská. O webových stránkách a prezentaci ČNS informoval na závěr PhDr. Jan Blahůšek, Ph.D. VS všechny přednesené zprávy schválilo, resp. vzalo na vědomí.

Na VS ČNS byl zvolen nový Hlavní výbor a nový předseda ČNS (viz část výroční zprávy věnovaná činnosti HV) a dále byla zvolena nová Revizní komise ČNS ve složení PhDr. Roman

Doušek, Ph.D., Mgr. Alexandra Zvonařová, Mgr. Jan Pohunek, Ph.D. VS ČNS udělilo tři čestná členství, a to doc. PhDr. Miroslavovi Válkovi, Ph.D. (laudatio Daniela Drápaly), PhDr. Nadě Valáškové, CSc. (laudatio Stanislava Broučka) a Marii Brandstetterové (laudatio Petra Lidáka). VS ČNS též odsouhlasilo změny a doplnění Stanov (v rámci přílohy č. 3 o Studentské ceně ČNS a v rámci Čl. 22 o podobě distančního jednání HV ČNS).

Na VS ČNS navázala ve dnech 15.–17. září 2021 pravidelná výroční mezinárodní konference ČNS s názvem *Etnologie mezi vědou a politikou: Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti*, která byla připravena ve spolupráci s Etnologickým ústavem AV ČR, v. v. i., Hornickým muzeem v Příbrami a Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici. Její uskutečnění finančně podpořila Rada vědeckých společností. Konference se konala v kulturně-vzdělávacím centru Anenského dolu (Hornické muzeum v Příbrami-Březových Horách) v Příbrami a byla zaměřena v širším historickém a společenském kontextu na proměny etnologického bádání v důsledku proměn ideologických a mocensko-politických režimů a diskurzů od dlouhého 19. století do současnosti. Vedle výše zmíněných témat byla konference zaměřena i na otázky aplikované a angažované etnologie a oblastí, ve kterých je etnologické vědění používáno – například ve studiu nemateriálního kulturního dědictví, kolektivní paměti, materiální kultury či ve výuce. Jednání bylo rozděleno do 5 tematických bloků (vstupní keynotes a bloky *Za ideje čechoslovakismu*, *Ve stínu hákového kříže*, *V boji za socialistické zítřky*, *Kontexty aplikované etnologie*, *Etnologie a aktuální společenské přesahy*). Součástí konference byla i návštěva expozice Hornického muzea v Příbrami. Konference se uskutečnila za mimořádně komplikovaných organizačních okolností způsobených koronavirovou pandemií, přesto proběhla zcela bez problémů a za hojné účasti převážně domácích badatelů (18 referátů, 41 účastníků). Jinak obvyklá účast odborníků ze zahraničí (vyjma Slovenska) nebyla možná. Konference svým zaměřením a kvalitou vzbudila značnou pozornost, jednalo se o největší oborovou akci, která se v roce 2020 v ČR konala. Část referátů z konference bude po standardním recenzním řízení publikována v Národopisném věstníku v roce 2021.

Členská základna

K 31. prosinci 2020 evidovala ČNS celkem 173 řádných a 18 čestných členů, 2 členy mimořádné a 21 členů kolektivních. Výše členské základny se pohybuje na setrvalé úrovni či mírně roste, úbytek členů, ke kterému dochází převážně z důvodu úmrtí, je úspěšně nahrazován přijímáním nových členů ČNS zpravidla z řad studentů a čerstvých absolventů oboru.

Kontrola placení členských příspěvků a revize členské základny v několika předchozích letech vedla ke stabilizaci členské základny, takže v roce 2020 nemuselo být ukončeno členství žádnému z členů kvůli neplacení členských příspěvků. Stalo se tak i díky nasazení pokladní Jany Pospíšilové, která v několika vlnách upomínala zaplacení členských příspěvků.

HV ČNS projednal na svých jednáních v průběhu roku 2020 celkem osm individuálních žádostí o členství (Mgr. Jan Blažek, Mgr. Lenka Havlíková, PhDr. Magda Křivanová, PhDr. Přemysl Mácha, Ph.D., Mgr. Šárka Prokešová, PhDr. Markéta Skořepová, Ph.D., Mgr. Josef Urban, Mgr. Tereza Vašíková) a rozhodl se přijmout všechny adepty za řádné individuální členy ČNS. Z ČNS se během roku 2020 neodhlásili žádní členové, tři členové ČNS zemřeli (Jitka Noušová, Jiří Pavelčík, Věra Trkovská).

Vztahy s jednotlivými institucemi-kolektivními členy jsou na velmi dobré úrovni, svědčí o tom mj. poskytování výtisků z vlastní produkce pro recenzní účely *Národopisného věstníku*, možnost pořádat jednání HV v daných institucích či spolupráce s Etnologickým ústav AV ČR, v. v. i. a Hornickým muzeem v Příbrami při přípravě konference *Etnologie mezi vědou a politikou: Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti*. Úspěšná spolupráce s kolektivními členy ČNS probíhala též při přípravě dalších konferencí a seminářů.

Publikační aktivity

Vydavatelská činnost ČNS zahrnuje jako každý rok vydávání vlastního odborného periodika, *Národopisného věstníku (NV)*, vycházejícího od roku 1906 (informace o časopisu lze najít zde: <http://www.narodopisnaspolocnost.cz/index.php/narodopisny-vestnik>). NV je zveřejňován v tištěné podobě a zároveň ve formátu pdf hned po publikování také na webových stránkách ČNS, je tedy zajištěn volný přístup (open access) k jeho celému obsahu. ČNS zároveň v posledních několika letech zdigitalizovala všechny starší ročníky *Národopisného věstníku*, které jsou široké veřejnosti taktéž přístupné on-line na webových stránkách ČNS.

Oddíl Studie prvního čísla NV 2020 přinesl pět textů od domácích i zahraničních autorů, které obsáhly různé oblasti tradiční lidové kultury střední Evropy. Daniel Drápala se věnoval problematice badatelského zaměření německojazyčného národopisu (Volkskunde) v českých zemích ve 30. a 40. letech 20. století a též studie Małgorzaty Michalské byla věnována dějinám etnologických věd, konkrétně 125 letům existence Polské národopisné společnosti. Články Kataríny Slobodové Novákové a Petra Lidáka se zaměřily na různé aspekty tradiční materiální kultury, konkrétně K. Slobodová Nováková publikovala rozsáhlou celoevropskou komparaci

archaického způsobu transportu nošením břemen na hlavě, zatímco P. Lid'ák sledoval dějiny kartáčnického řemesla. Studie Lucie Navrátilové byla věnována lidové obyčejové kultuře - tzv. dětskému létání čertů na Valašsku. První číslo NV dále obsahovalo příspěvek jednoho z dopisovatelů ČNS a velmi rozsáhlou a pro badatelskou obec podstatnou informační rubriku (5 personálních příspěvků, 3 recenze, 7 zpráv o výstavách a dalších akcích).

Druhé číslo NV bylo z větší části monotematicky zaměřeno na problematiku etnologického výzkumu vojenské služby a válečných konfliktů v minulosti a současnosti. Problematice každodennosti základní vojenské služby v Československé lidové armádě, šikaně i metodologickým přístupům ke studiu vojenského prostředí se věnovali Karel Altman, Jiří Hlaváček a Petr Wohlmut. Markéta Slavková se v anglicky publikované studii zaměřila na analýzu hladomorů a nedostatku jídla, které doprovázely válečné konflikty v Jugoslávii v 90. letech 20. století a Daniel Drápala představil vojenský památník F. Drápaly z let 1935-1937 jako specifické médium paměti. Mimo monotematickou sekci časopisu byla publikována studie A. Smrčky a V. Smrčky, která přinesla nové zajímavé údaje o tzv. Výstavní vesnici na Národopisné výstavě československé v roce 1895. Číslo dále obsahovalo 6 personálních příspěvků a v sekci Zprávy a Laudatia byla odborná obec seznámena se Zprávou o činnosti ČNS v uplynulém období a závěry Valného Shromáždění ČNS i se životopisy tří nových čestných členů ČNS.

NV je od roku 2018 zařazen do prestižní databáze SCOPUS. V roce 2020 byla uzavřena smlouva mezi ČNS a Knihovnou Akademie věd ČR (KNAV) o zařazení NV do Digitální knihovny KNAV.

Jako Supplementum k prvnímu číslu NV v roce 2020 byl vydán Zpravodaj komise pro lidové stavitelství, která pracuje při České národopisné společnosti. Redakčně byl připraven Romanem Tykalem, předsedou komise, a Miroslavem Válkou. Rozsah 100 stran. Obsahuje 6 příspěvků z konference komise v r. 2019 ve Vyškově na téma Vesnický dům v oblastech osídlených národnostními menšinami. Další oddíly zahrnují personálie, zprávy a bibliografii lidové architektury v odborném a vlastivědném tisku za rok 2019.

ČNS dále vydávala v roce 2020 *Zpravodaj ČNS*, interní spolkovou tiskovinu informující o aktuálním dění v ČNS, která je publikována třikrát ročně (č. 1 vyšlo v březnu, č. 2 v červnu a č. 3 v prosinci 2020). Členům ČNS je Zpravodaj distribuován elektronicky pomocí e-mailů. Zpravodaj ČNS je také vyvěšen na webových stránkách společnosti (<http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/aktuality/zpravodaj-cns>). Webové stránky ČNS zároveň přinášejí řadu informací nejen o dění v ČNS (důležité dokumenty, informace o

orgánech ČNS, přihláška, informace ve vztahu k GDPR, informace o činnosti komisí ČNS, informace o Dárcovském fondu atd.), ale stránka slouží též jako významná a otevřená platforma pro sdílení informací o dění v celém oboru a příbuzných disciplínách. Pravidelně jsou zde zveřejňovány nejen Zpravodaje ČNS, ale i informace o aktuálních odborných akcích, výstavách, vydávaných publikacích, konferencích a seminářích. Na stránkách jsou uvedeny výsledky jednotlivých ročníků Ankety ČNS a Studentské ceny ČNS. Webové stránky jsou také publikační platformou pro elektronické zveřejňování Národopisného věstníku i řady dalších publikačních nebo edičních projektů ČNS. Ty jsou na stranách dostupné především v oddílu „VIRTUÁLNÍ BADATELNA“. Důležité informativní části stránek jsou dostupné i v anglickém jazyce.

Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařky, DrSc.

V roce 2018 byl díky daru PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., zřízen dárcovský Fond PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařky, DrSc. Jeho účelem je podpora etnografických terénních výzkumů na území České republiky pro vysokoškolské studenty oboru etnologie. Fond je zaměřen jak na etnografické výzkumy jevů materiální kultury (vesnické stavitelství, lidový oděv, strava, transport, malovýrobní zemědělství, domácí a řemeslná výroba, lidové a zlidovělé umění), tak nemateriálních kulturních jevů výročního a rodinného obyčejového cyklu, lidové religiozity a léčitelství. Vzhledem k modernizaci života ve vesnickém i městském prostředí lze u zmíněných jevů sledovat jejich vývoj provázený novými funkcemi, jež odpovídají současným životním formám. Základním kritériem při výběru soudobých kulturních forem bude však jejich vazba na tradici.

Udělení finanční podpory studentům z dárcovského fondu je podmíněno zpracováním výzkumného projektu (ideový záměr, termín, lokalizace a finanční náklady výzkumu) v češtině, který student předloží do 30. listopadu roku, jenž předchází roku vlastního výzkumu, Správní radě fondu.

Správní rada fondu, kterou tvoří tři zástupci České národopisné společnosti, z. s. (předsedkyně ČNS Jana Nosková, resp. předseda ČNS Jiří Woitsch, vědecká tajemnice Zuzana Čermáková a člen hlavního výboru Martin Novotný), jeden zástupce Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (doc. Miroslav Válka) a jeden zástupce Ústavu etnologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (doc. Marek Jakoubek), se v roce 2020 sešla na jednání dne 11. prosince v Brně. Správní rada fondu projednala dílčí zprávy o stavu terénních výzkumů

studentek etnologie Jitky Petřekové a Kateřiny Vlkové, které obdržely finanční dotaci pro rok 2020. Bylo konstatováno, že obě studentky mají své terénní výzkumy rozpracovány, ale z důvodu epidemické situace se jim výzkumy nepodařilo dokončit či realizovat v rozsahu, který plánovaly. Z uvedených důvodů obě studentky požádaly o prodloužení termínu odevzdání požadovaných prací do roku 2021. Správní rada fondu vyslovila s odložením realizace výzkumů a podáním závěrečných zpráv souhlas. Vzhledem epidemické situaci v ČR se Správní rada fondu rozhodla neiniciovat další etnologické terénní výzkumy studentů a tuto aktivitu vyvinout až v době, kdy bude jisté, že situace terénní výzkumy umožňuje.

Více informací o fondu lze nalézt na webových stránkách České národopisné společnosti – viz <http://www.narodopisnaspolecnost.cz/index.php/darcovsky-fond>.

Webové stránky

Důležitým nástrojem prezentace aktivit České národopisné společnosti jsou již několik let její webové stránky (www.narodopisnaspolecnost.cz). Kromě členů společnosti je stále více využívají studenti i laičtí zájemci o obor etnologie, jakožto i o tradiční lidovou kulturu, její dokumentaci a prezentaci.

V roce 2015 Česká národopisná společnost zprovoznila zcela nové webové stránky, jejich drobné úpravy probíhaly i během roku 2020, k poměrně zásadním zásahům do technických aspektů provozu stránek došlo po hackerském útoku na servery poskytovatele webhostingových služeb v září 2020. S cílem zabezpečit spolehlivější a bezpečnější chod webových stránek ČNS na základě rozhodnutí HV ČNS vybrala nového poskytovatele webhostingových služeb a byla provedena migrace stránek. Webové stránky jsou určeny k informování o ČNS jako základní odborné oborové organizaci a o její aktuální činnosti. Jsou členěny do několika základních kategorií:

- AKTUALITY (Knihy, Výstavy, Konference, semináře, Zpravodaj ČNS, Ostatní) – tato část obsahuje aktuální zprávy o nových knihách, výstavách atd., jsou zde vyvěšeny Zpravodaje ČNS,
- O SPOLEČNOSTI – týká se organizačních záležitostí ČNS, informuje o historii ČNS, o jejích členech, o členech HV, lze zde najít přihlášku do ČNS atd.,
- VIRTUÁLNÍ BADATELNA – obsahuje odkazy na digitalizované časopisy, na sestavené bibliografické databáze a dotazníky ČNS, dále se zde ukládají do archivu články zveřejněné původně v oddílu Aktuality,

- PUBLIKACE – informuje o publikacích vydaných ČNS,
- NÁRODOPISNÝ VĚSTNÍK/ETHNOGRAPHIC JOURNAL – podává nejdůležitější informace o základním odborném periodiku vydávaném ČNS, a to v češtině i angličtině (nejen o jeho historii, ale i o jeho současnosti, včetně pokynů pro autory),
- DÁRCOVSKÝ FOND – informuje o nově zřízeném dárcovském Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc.

Členové ČNS jsou průběžně vyzýváni pomocí *Zpravodaje ČNS* k zasílání aktuálních informací o nově vydaných publikacích, o připravovaných a probíhajících výstavách, o pořádaných konferencích a seminářích či dalších akcích, na nichž se podílejí a jež korespondují se zásadami činnosti ČNS, do kategorie Aktuality. Spolupráce se členy ČNS v této oblasti probíhá velmi dobře.

O chod webových stránek se do září 2020 jako hlavní odpovědná osoba staral člen HV Jan Blahůšek, jeho agendu poté převzal člen HV Martin Novotný. Dalšími redaktory webových stránek jsou Jiří Woitsch a Aleš Smrčka, který vkládá informace o *Národopisném věstníku*.

Průběžně je v rámci spolkového webu aktualizována elektronická databáze umožňující vyhledávání bibliografických záznamů publikovaných v oborových etnologických časopisech, případně národopisně koncipovaných statí v jiných odborných tiskovinách. ČNS se prostřednictvím tohoto projektu snaží reagovat jednak na nedostupnost starších bibliografií, jednak na chybějící soupisy mnohých centrálních, regionálních i lokálních tiskovin, které přinášely v minulosti na svých stránkách národopisně koncipované texty.

E-mailová adresa info@narodopisnaspolecnost.cz funguje jako kontakt pro dotazy z řad laické veřejnosti, které se členové ČNS snaží průběžně zodpovídat.

Anketa České národopisné společnosti

Organizací *Ankety o nejvýznamnější počin v oboru za uplynulý kalendářní rok* se ČNS snaží systematicky oceňovat odborné aktivity rozvíjené v oboru za poslední kalendářní rok – a tím i dle svých možností a sil přispět k popularizaci jednotlivých výstupů, které mnohdy neprávem zůstávají odbornou i laickou veřejností opomíjeny. Děje se tak ve třech kategoriích: Publikace; Výstava, expozice; Projekt, akce, konference.

Administrací ankety byla také v roce 2020 pověřena členka HV Zuzana Čermáková, anketa byla vyhodnocena na jednání HV 17. června 2020. Do hlasování se zapojilo celkem 49 členů

ČNS (43 individuálních a 6 kolektivních). Ceny nemohly být bohužel předány na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici, který byl z důvodu koronavirové pandemie zrušen, tudíž si část oceněných ceny převzala na Valném shromáždění ČNS, část byla o ocenění informována korespondenčně.

V roce 2020 byly oceněny tyto odborné aktivity z roku 2019:

V kategorii publikace: Kreisslová, Sandra – Nosková, Jana – Pavlásek, Michal: „*Takové normální rodinné historky. “ Obrazy migrace a migrující obrazy v rodinné paměti.* Praha: Argo, 2019.

V kategorii výstava, expozice (dělené 1. místo): *Chudá Praha Lidé – místa – instituce (1781–1948)* (Muzeum hl. m. Prahy, 17. dubna – 25. srpna 2019) a *Jan Koula – vlastimil a novorenesančník – 100 let od úmrtí* (Západočeské muzeum v Plzni, 2. března – 8. září 2019).

V kategorii projekt, akce, konference: *My a oni. Domácí a cizí v lidové tradici.* (konference Mezinárodní komise pro studium lidové kultury v Karpatech – Subkomise pro lidové obyčeje a Komise pro lidové obyčeje České národopisné společnosti; Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, 4.–5. června 2019).

Čestnou cenu Pěti rudých růží se HV ČNS rozhodl za rok 2019 neudělit.

Studentská cena České národopisné společnosti

HV ČNS se rozhodl podpořit vědeckou práci mladých badatelů a vyhlásil pro rok 2020 počtvrté *Studentskou cenu České národopisné společnosti*, a to ve dvou kategoriích – pro nejlepší bakalářskou a nejlepší diplomovou práci. Členové HV stanovili finanční odměnu pro vítěze (3 000 Kč za bakalářskou práci, resp. 5 000 Kč za magisterskou práci), která byla a bude hrazena z finančních prostředků ČNS.

K 29. únoru 2020, kdy bylo ukončeno přihlašování prací, byly do soutěže přihlášeny jedna bakalářská a dvě diplomové práce. Jejich autoři reprezentovali Ústav evropské etnologie FF MU Brno, Ústav etnologie FF UK Praha a Ústav historických věd Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity Opava. Práce následně zhodnotila komise složená z členů HV ČNS, která také určila hlasováním svých členů vítěze.

V kategorii bakalářských prací zvítězila práce Barbory Bárekové: *Tradiční ženský odev v obci Torysky.* Brno: Ústav evropské etnologie FF MU 2019. V kategorii diplomové práce to pak

byla práce Václava Holase: *Konec baráčnictví v době společnosti zážitku*. Praha: Ústav etnologie FF UK 2019.

Dopisovatelé

Také v roce 2020 pokračovala ČNS v úsilí o revitalizaci dopisovatelské sítě, která čítá v současnosti 100 dopisovatelů. Revitalizaci se soustavně věnoval člen HV Roman Malach a od září 2020 nová členka HV pověřená touto agendou Jana Poláková. V roce 2020 bylo osloveno 500 obcí v Ústeckém, Královehradeckém a Olomouckém kraji, kde je počet dopisovatelů velmi nízký, s nabídkou spolupráce s ČNS v rámci dopisovatelské sítě. Dopisovatelé jsou dobrovolníci, ČNS jejich spolupráci nijak nehonoruje, což jsou skutečnosti, které ovlivňují odezvu na danou výzvu, jež byla poměrně nízká, nicméně v letech 2018–2020 se podařilo získat celkem 25 nových dopisovatelů. Z tohoto důvodu se bude v oslovování obcí v dalších krajích průběžně pokračovat.

K 30. výročí tzv. Sametové revoluce byl na konci roku rozeslán dopisovatelům dotazník *Vědomí češství a příslušnosti k českému národu*. Jednalo se o upravený dotazník prof. Ladislava Holého z 90. let 20. století, který se zaměřil na získávání dat pro výzkum národní paměti, národního vědomí a vztahů k cizím. V průběhu první poloviny roku 2020 proběhlo další kolo distribuce tohoto dotazníku a průběžně byly shromažďovány odpovědi na dotazník.

Ve druhé polovině roku 2020 byl připraven dotazník detailně mapující dopady pandemie Covid-19 na lokální a regionální každodennost, kulturu a společenské vztahy. Tento dotazník, kterým ČNS reaguje na aktuální dění a cílí na shromáždění poznatků, které nejsou jinými cestami zjištělné, bude distribuován v průběhu roku 2021.

Ekonomická agenda a grantové projekty

ČNS by jen stěží mohla realizovat své aktivity bez zajištění externích zdrojů financování prostřednictvím grantových prostředků. Rok 2020 byl v tomto ohledu úspěšný, neboť ČNS uspěla v grantových programech Rady vědeckých společností ČR i Odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury.

Dotace Ministerstva kultury podpořila vydání prvního čísla *Národopisného věstníku* 2020, ročník XXXVII (79) (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 96 150 Kč, podíl MK činil 65 000 Kč (67,60 % celkových nákladů). Druhým projektem podaným

k Ministerstvu kultury byl projekt *Digitalizace a pasportizace dotazníků České národopisné společnosti – 2. etapa* (řešitel Roman Malach). Celkové náklady na projekt činily 91 400 Kč, podíl MK činil 56 000 Kč (61,27 % celkových nákladů). Rada vědeckých společností ČR podpořila vydání druhého čísla *Národopisného věstníku 2020*, ročník XXXVII (79) (řešitel Miroslav Válka). Celkové náklady na projekt činily 77 982 Kč, podíl RVS činil 46 000 Kč (58,99 % celkových nákladů). RVS podpořila také projekt *Vědecká konference Etnologie mezi vědou a politikou. Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti* (řešitelka Jana Nosková). Celkové náklady na projekt činily 39 225 Kč, podíl RVS činil 14 000 Kč (35,69 % celkových nákladů).

Přehled příjmů a výdajů ČNS za období od 1. ledna 2020 do 31. prosince 2020 (zpracovala Ing. Olga Mazouchová, účetní ČNS):

Příjmy

členské příspěvky	97 750,00 Kč
dotace	181 000,00 Kč
publikace (prodej a digitalizace)	830,00 Kč
ostatní příjmy	0,00 Kč
<u>přijatý úrok</u>	<u>0,00 Kč</u>
celkem	279 580,00 Kč

Výdaje

poštovné	8 611,00 Kč
cestovné	0,00 Kč
čl. poplatky	6 663,00 Kč
mzdy, odvody z mezd	226 860,00 Kč
graf.příprava, tisk, digitalizace	148 244,00 Kč
konference ČNS	27 078,00 Kč
<u>ostatní režie</u>	<u>38 763,00 Kč</u>
celkem	456 219,00 Kč

K 31. prosinci 2020 byl konečný zůstatek na účtu ČNS **264 943,31** Kč.

K 31. prosinci 2020 byl konečný zůstatek na zvláštním účtu Fondu PhDr. Aleny Plessingerové, CSc., a PhDr. Josefa Vařeky, DrSc. **196 294,00** Kč.

Také pro rok 2021 se ČNS ucházela o grantovou podporu. HV ČNS schválil na podzim 2020 podání čtyř nových grantových žádostí na rok 2021. Jedná se o dva granty podané na Ministerstvo kultury, a to na vydání prvního čísla *Národopisného věstníku* XXXVIII (80), 2021 (řešitel Miroslav Válka, celkový rozpočet 94 000 Kč, příspěvek od MK 65 000 Kč) a na *Digitalizaci a pasportizaci dotazníků České národopisné společnosti – 3. etapa* (řešitel Roman Malach, celkový rozpočet 80 000 Kč, příspěvek od MK 56 000 Kč), dále o dvě grantové žádosti k Radě vědeckých společností ČR: na vydání druhého čísla *Národopisného věstníku* XXXVIII (80), 2020 (řešitel Miroslav Válka, celkový rozpočet 69 000 Kč, příspěvek RVS 46 000 Kč) a na projekt *Bibliografická databáze národopisných příspěvků: doplňování, správa a konverze dat* (řešitel Martin Novotný, celkový rozpočet 22 000 Kč, příspěvek RVS 14 000 Kč).

Semináře a konference

ČNS pokračovala v roce 2020 v přípravě pořádání a spolupořádání odborných konferencí a workshopů, a to v úzké součinnosti s kolektivními členy ČNS. Vzhledem k nepříznivé epidemické situaci a souvisejícím opatřením státní správy a samosprávy však musely být všechny plánované akce zrušeny nebo přesunuty na rok 2021. Uskutečnilo se pouze VS ČNS a následná konference *Etnologie mezi vědou a politikou. Vy/po/zne/užívání etnologických věd od 19. století do současnosti* (viz příslušná část této zprávy).

Zrušena musela být bez náhrady konference *Vliv industrializace na venkovská sídla* Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení při České národopisné společnosti, z. s., Ústavu evropské etnologie FF MU Brno, Místní akční skupiny Frýdlantsko, z. s., a Jizerskohorského technického muzea, která se měla konat ve dnech 12.–14. května 2020 v Bílém Potoku pod Smrkem.

Na rok 2021 byla přesunuta konference Sekce pro lidové obyčeje ČNS, Subkomise pro lidové obyčeje při MKKK, Slováckého muzea v Uherském Hradišti a Ostravské univerzity *Tradiční kulturní kontexty pití alkoholu a kouření*, která měla proběhnout 9.–10. června 2020 v Ostravě.

Mezinárodní spolupráce a spolupráce s UNESCO

Mezinárodní spolupráce ČNS byla v roce 2020 nadále ve znamení spolupráce s organizací UNESCO. Kromě toho ale ČNS pokračovala i ve své dlouholeté spolupráci s dalšími organizacemi.

ČNS je od roku 2010 akreditována při Úmluvě o zachování nemateriálního kulturního dědictví UNESCO a naplňuje poradní funkce pro Mezivládní výbor této úmluvy. Zároveň je členem Fóra nevládních organizací (NGO Forum), které sdružuje akreditované organizace za účelem efektivnějšího zapojení do naplňování Úmluvy a práce Mezivládního výboru. Vzhledem k tomu, že byla Česká republika na léta 2020–2024 zvolena členem Mezivládního výboru Úmluvy, oslovilo Ministerstvo kultury ČR členy ČNS zkušené v hodnocení nominací do světových seznamů nemateriálního kulturního dědictví (viz zprávy z let 2016–2019, kdy byla ČNS členem Evaluačního orgánu UNESCO), aby se podíleli na přípravě podkladů pro českou delegaci na zasedání výboru, které se v roce 2020 konalo poprvé online. Pět členů ČNS tak bylo do této práce zapojeno. Samotného zasedání výboru se zúčastnila členka HV Eva Kuminková jako členka delegace České republiky a doc. PhDr. Daniel Drápala, Ph.D. zastupoval ČNS jako akreditovanou organizaci. Další tři členové ČNS se zúčastnili zasedání prostřednictvím webcastu.

ČNS dále spolupracuje se sesterskými národopisnými společnostmi na Slovensku a v Polsku. Spolupráce s *Národopisnou spoločnosť Slovenska* se týká především recipročního zveřejňování informací na webových stránkách obou společností, nabídky publikačních aktivit v odborných časopisech vydávaných ČNS, respektive NSS. V roce 2020 uspořádaly ČNS a NSS i přes limitované možnosti přeshraničního styku 19. září společné setkání na vrcholu Velké Javořiny. Stejně setkání je naplánováno již i na rok 2021.

ČNS se v roce 2011 stala přidruženým členem ICCN – *Inter-City Intangible Cultural Cooperation Network* – mezinárodní organizace pracující v oblasti ochrany nehmotného kulturního dědictví a sdružující především místní samosprávy a nevládní kulturní organizace, které pracují v této oblasti. ICCN má teprve krátkou historii, rozvíjí nicméně řadu aktivit, jejichž vyvrcholením jsou každoroční konference a workshopy. V současné době tvoří členskou základnu organizace přes 29 místních samospráv z 25 zemí světa. Rozšiřuje se také počet přidružených členů, mezi kterými jsou kromě ČNS také další organizace akreditované při Úmluvě o zachování nehmotného kulturního dědictví UNESCO.

ČNS dále rozvíjela své členství ve WCAA – *World Council of Anthropological Associations* (členem je od roku 2014). Spolupráci s ICCN a WCCA garantovala jako v předchozích letech členka HV Eva Kuminková.